

UNGDOM OG FESTKULTUR

GODA

UNGDOM OG FESTKULTUR

UNGDOM OG FESTKULTUR

ISBN 87-90090-13-6

Omslag: *Sune Wiingaard Stoustrup*

Opsætning og figurer /afsnittet Alkohol: *Jens Bøgeskov*

Opsætning og ombrydning /øvrigt: *Anett Wiingaard*

Print: one2one, 2005

© Fritz Syberg /COPY-DAN Billedkunst 20050307

Fotos: p. 4,6,24: Anita Schulin;

p. 28,30,86,88: Niels Ahlmann Olesen

P. 56,58,104,106,114,116: www.fryspunkt.dk

p. 120: Rundfunk

REDAKTION

Merete Møller Olesen, Borupgaard Amtsgymnasium

Carsten Riskjær Jacobsen, Borupgaard Amtsgymnasium

Anett Wiingaard, GODA

INDHOLD

UNGE OG RISIKOVILLIGHED

Indledning	6
Individ og fællesskab	7
Ringstedforsøget	11
Risikovillighed	13
De unge søger et stilfuldt kick	15
Drikkeaktens symbolske betydning	17
Social og kulturel opbrudstid	
Hypervælgeren og Lystfiskeren	20
Ungdomskulturer med særlige problemer	23
Binge Drinking	25

FESTKULTUR OG ALKOHOL

Indledning	30
Livets og årets fester i dansk bondekultur	32
Jan Sonnergaard: "Polterabend"	36
Naja Marie Aidt: "Som englenerne flyver"	40
Trink, trink, Brüderlein trink	47
Ungdomsrejser, alkohol og annoncering	48
Flydende identitet	52

UNGE OG ALKOHOL

Indledning	58
Socialpsykologiske forklaringer	60
Performativ ungdom - Ringstedforsøget	62
Alkohol skaber kontakten i byens natteliv	64
I drikker jer mod til!	68
Kenneth og Anders om alkoholen	70
Drengene fra Parken	72
De unge drikker med stor fornuft	79
Alkoholmisbrug kan begrænses	80
Hvad er afgørende for, at man drikker?	84

ALKOHOL

Fra glas til hjerne	88
Lidt statistik	90
Cellen og dens membran	91
Alkohols optagelse og udskillelse	92
Antabus og dets virkning	93
Alkohols virkning på hjernen	93
Hvorfor bliver vi afhængige af alkohol?	95
Misbrug kontra afhængighed	96
Alkohols skadelige virkninger	98
Alkohol og arvelighed	98
Alkoholrusen	99
Alkohol og lovgivningen	101
UngFerie	102
Ung Rejs	103
BRUG ELLER MISBRUG?	
Indledning	106
Hedonisme og stoicisme – etisk debat	106
Brug eller misbrug?	108
Hvorfor blev jeg misbruger?	109
Udpumpning er kikset	111
Du er 43 år og din søn/datter er 16 år	112
Rådgivning for unge	113
Fryspunkt	115
Holdspiller	119
Rundfunk dvd	120

**UNGE
OG
RISIKOVILLIGHED**

INDLEDNING

Risikosamfundet defineres som det moderne samfund, hvor der både er en række nye risici i form af fx forurening og farlig trafik, som har afløst tidligere tiders dødelige farer som sygdomme, krige, sult og arbejdsskader, og hvor det enkelte individ selv opsøger forskellige risici for at opleve spænding og afveksling i hverdagen. Sociologen Martin Zuckerman har kaldt dette sidste for *sensation seeking* og beskriver det som et behov for stimuli og oplevelse kombineret med vilje til risiko. Risikovilligheden er imidlertid særlig karakteristisk for ungdommen i form af eventyrlyst, trang til hæmningsløshed og oplevelsesjagt.

Det moderne risikosamfund er på visse punkter markant forskelligt fra det traditionelle samfund. Der er sket en *aftraditionalisering* på den måde, at de gamle fællesskaber omkring familie og arbejde er blevet afløst af en *individualisering*, hvor den enkelte er mest optaget af at realisere egne interesser med en vis grad af selvcentrering til følge. Man kan se denne udvikling som på den ene side en stærk *frisættelse af individet*, altså en frihed til at vælge sig selv, sine egne fællesskaber og sin egen fremtid, men den kan også ses som et voldsomt pres på den enkelte om konstant at vælge og helst at vælge rigtigt, og ikke at blive en fiasko. Det individuelle pres og ansvar føler mange unge som tyngende og kan virke stik modsat, nemlig som handlingslammelse og virkelighedsflugt.

De såkaldt *rekreative behov* kan i den situation blive særligt stærke, behov for at skeje ud, smide ansvaret og bevidstheden og opføre sig hæmningsløst og ukontrolleret. Ikke bare fredag og lørdag aften, men

også torsdag og måske onsdag aften og nat tages i brug for at "lette for overtrykket" og gå i byen og drikke sig stiv: "Så længe vi er stive, er vi i live" som det hedder! Og derfor bliver drikkeriet også ofte sat i gang med særlig kraft, med forskellige ølspil, hvor individet kan blive behageligt usynligt eller anonymt i fællesskabets objektive regler og rollekrav, og hvor man samtidig kan udfordre hinanden om hvem der kan gå længst.

På engelsk er der mange udtryk for denne nyudvikling af drikkeriet fx *Speed drinking*, som fx ses ved diskoteksbesøg, hvor man betaler en forholdsvis høj entre, men til gengæld har fri bar, *repertoire drinking*, hvor man skal smage og drikke så mange forskellige drinks som muligt, *binge drinking*, som er det samme som heavy drinking. Formålet er hver gang "to get out of your face" eller blive "shitfaced"¹. Altså at "svine sig til" og miste sin normale identitet. At tabe kontrol.

De følgende tekster giver eksempler på, hvordan unge bruger alkohol på en risikovillig måde (*Risikovillighed, De unge søger et stilfuldt kick*) og prøver at indkredse hvilken betydning, samværet omkring alkohol og drikkeri kan have for unge (Individ og fællesskab, Drikkeaktens symbolske og kulturelle betydning). Endelig fokuseres der på den betydning unges forventning om andres drikkeri har på deres eget forbrug – både i Danmark (Ringstedforsøget) og fx i USA (Binge Drinking).

¹ Jf. Kevin Brain: Foredrag ved Syddansk Universitet, 2004

INDIVID OG FÆLLESSKAB

Af Henny Kvist og Jórún Christophersen

I nedenstående tekst forholder cand. theol. Henny Kvist og antropolog Jórún Christophersen sig til begreberne individ og fællesskab.²

I forholdet mellem begreberne individ og fællesskab gælder det til alle tider om at finde en god balance, så ingen af de to størrelser bliver for dominerende. I dag synes man med rette at kunne sige, at den moderne tilværelse har betydet en nærmest overudvikling af individualismen som en følge eller konsekvens af opløsningen af de traditionelle fællesskaber.

Fællesskab forstået som åndelig overensstemmelse eller samhørighed var stadig indtil midt eller slutningen af 1900-tallet overordnet individet, hvilket betød, at man langt hen ad vejen stadig fik sin identitet i det, som traditionen bar i sig og som mere eller mindre gik i arv fra generation til generation.

I dag har de unge som sagt ikke længere denne mulighed, fordi de traditionelle fællesskaber er opløst, så de selv er tvunget til at finde og vælge deres identitet alene ud fra deres personlige livsverdener. Den enorme fokus på det enkelte individ har ofte udviklet sig til en selvcentrerethed og en selvished, hvor hensynet til sig selv og egne behov er sat over hensynet til andre.

I den sammenhæng gennemførtes i 1991 en undersøgelse, der viste, at værdier som selvstændighed og selvrealisering vandt frem i begyndelsen af 90'erne. Samtidig kunne der spores en tendens til ligegyldighed overfor andre mennesker - man var sig selv nok og måtte søge at klare egne problemer. Ændringerne slog særligt igennem hos de unge. Konsekvensen

af denne tendens har været ensomhed og mangel på fællesskabsfølelse. Samtidig har den moderne individualisme været med til at gøre identiteten skrøbelig, netop fordi en bæredygtig identitet forudsætter, at man lever i fællesskab med andre som en helt naturlig del af tilværelsen. Denne betydning udtrykkes fint i følgende udsagn:

"Det vigtigste for mig, det er at have en omgangskreds - altså venner og veninder og så familien, som jeg kan læne mig op ad - og det gør så, at jeg er mere selvstændig, når det er jeg skal prøve noget nyt eller der er udfordringer og så jeg tør, at fordi så ved jeg, at hvis det går galt, så er der altid noget at komme tilbage til, ikke? Altså det er den måde, jeg bedst kan lide det på og det gælder næsten på alle områder, ikke?" (Handelsskoleelev, pige).

Ifølge Anthony Giddens er det første gang i historien, at revisionen af stort set alle områder af livet radikaliseres i en sådan grad, at de unge ikke kan tage for givet, at noget af det der gælder i dag også gælder i morgen. Denne refleksivitet omfatter også de sociale fællesskaber, mennesker indgår i. Det betyder, at selv basale tillids- og solidaritetsrelationer ændrer karakter og at tillid og solidaritet ikke længere er noget, der er givet på forhånd, at personlige relationer og fællesskaber er noget, der må arbejdes på og vælges.

Noget så basalt som at tilhøre et fællesskab er i dag også blevet til noget, man selv skal vælge i samme åndedrag som ens identitet, hvilket for de unge opleves som et 'naturligt' vilkår.

Fællesskab, altså hvis man vil have et fællesskab, så tror jeg, at man skal opsøge det. For der er

² Tendenser i tiden. Roskilde Amt, 2002

ikke rigtig nogen, der tør stå frem og sige: Dav jeg hedder det og det og som min mor sagde i gamle dage: Vil du være venner med mig - eller et eller andet, ikke? Men jeg tror: det er sådan alle steder at fællesskab, det er noget man opsøger: det kommer ikke til dig på samme måde som før" (Elev på Teknisk skole, dreng).

Fællesskab, jamen det er der altså ikke bare sådan. Det er noget man skal beslutte sig for og kæmpe for. Det eneste sted hvor jeg oplevede det, det var i en skydeklub" (Handelsskoleelev, dreng).

"Jeg tror det manglende fællesskab kommer fra det der med, at man bliver bedømt ud fra hvor god man er og man får tudet ørerne fulde af, at man skal være individ og man skal kunne klare sig selv og sådan noget - og man kommer længere og længere væk fra at skulle klare sig sammen og blive bedømt ud fra, hvor godt et menneske man er og det tror jeg godt kan kamme over og så har man bare lyst til at ryge en fed for at komme væk fra det - altså det hele med at blive bedømt ud fra hvor god man er" (Gymnasieelev, dreng).

Det er faktisk ikke mange år siden, at der fandtes givne fællesskaber i Danmark. Det giver naturligvis ingen mening at idyllisere disse fællesskaber, men der var uden tvivl mere plads til de anderledes end i dag, dem som faldt uden for det såkaldte normalitetsbegreb, originalerne, som blev brugt i overensstemmelse med deres evner og kræfter og således havde deres placering i samfundet.

Endnu i 50'erne fandtes de: Der var den blinde Emil, Laurids med glasøjet og den mentalt retarderede Anker, som havde deres veldefinerede placering, ikke misundelsesværdig, ofte var der tale om et hårdt liv. Men de havde dog deres plads og der eksisterede ikke den knugende isolation og ensomhed, som kendes i dag og som mange af de unge oplever.

På spørgsmålet om de har nok i sig selv, giver de følgende svar:

»Det virker som om mange har nok i sig selv. Altså manges attitude kan godt virke sådan« (Elev på Produktionsskole, dreng).

"Man er helt alene om alting og lige siden jeg var lille, synes jeg det hele har drejet sig om, at jeg skulle lære at klare alting selv. Da jeg f. eks. havde været på interrail, blev min mor meget glad over, at jeg klarede det alene - det skuffede mig lidt" (Gymnasieelev, pige).

"Når man kommer ind til personen, så kan det godt være, at de ikke har nok i sig selv, men udadtil har man travlt med at lade som om, at man har tjek på det hele" (Gymnasieelev, pige).

"Jeg tror ikke, at der er en eneste i hele verden. der har nok i sig selv. For hvor spændende kunne det være at sidde derhjemme og kun være sig selv. Det kunne jeg ikke forestille mig" (Elev på Teknisk skole, dreng).

"Jeg tror da, at et eller andet sted på bunden, så vil vi alle sammen gerne holdes af og lære flere mennesker at kende og have flere i vores hverdag at ringe til, når vi har et problem og når man føler sig lidt alene. Spørgsmålet er bare at finde dem" (Gymnasieelev, pige).

"Det er faktisk lidt svært at indrømme, at man er afhængig af andre, man vil ligesom helst klare det hele selv. Det stiller krav..." (Handelsskoleelev, dreng).

Sammenfattende kan man med Skårderuds³ ord sige, at: »Tidens kultur lægger voldsomt vægt på det selv-

³ Finn Skårderud: Uro - en rejse i det moderne selv. Tiderne skifter, 1999

hjulpne, enestående menneske, mens vi udmærket ved, at vi mennesker er indrettet sådan, at det ikke er nok for os at sejle vores egen sø. Vi behøver hinanden, men lever i en tid, hvor vi ofte føler os tvunget til at lade som om, at det ikke er tilfældet»

Mange af de unge giver udtryk for, at de ville ønske, at der var mere fællesskab, både på skolen, i fritiden, i familien og sådan generelt i samfundet.

"Førhen tror jeg, at skolen og de sociale institutioner bidrog mere til socialt samvær end i dag, også ude på arbejdsmarkedet, alle sidder foran en computer og man behøver slet ikke tale med hinanden. Nogle har lettere ved at acceptere det end andre, men der skal da også være plads til dem, som har det bedst i trygge og faste rammer" (Elev på Teknisk skole, pige).

"Man har smidt alle de gamle væk, det tror jeg også er ret væsentligt for vores samfund. Altså i mange andre kulturer er det jo sådan, at når ens forældre har passet en, mens man var lille, så passer man dem, når de bliver gamle, ikke? Men det har vi fuldstændigt droppet - Vi har ikke tid" (Handelsskoleelev, pige).

"Jeg tror; vi er ved at udvikle et samfund, hvor vi tænker for meget på os selv og faktisk tror jeg, vi alle sammen savner nogen at være sammen med, en base. Måske en familie, man kunne komme tilbage til og hvor man var tryk" (Elev på Teknisk skole, dreng).

"Det synes jeg også er en af minus-siderne ved vort samfund, vi mangler noget fælles. Mine bedsteforældre kan fortælle om, hvordan de sang fællessange. Det synes jeg vi mangler meget af i dagens Danmark" (Handelsskoleelev, pige).

"Jeg tror også, at det er meget svært for familier i

dag, fordi familien - det er blevet sådan et abstrakt begreb, nogle familier er gode og tætte og andre familier er sådan noget med, at far og mor de har en ny mand og kone og de har fået børn og så står man der i midten og ikke rigtigt ved, hvad man skal gøre, det er meget svært" (Gymnasieelev, pige).

Mange siger også, at det fællesskab, der f.eks. er omkring en gruppe, som ryger hash eller drikker, spiller en stor rolle for deres brug af rusmidler.

"Man har brug for at beruse sig, bl.a. fordi man bliver bedømt ud fra hvor god man er og man får tudet ørerne fulde af, at man skal være et individ og man skal kunne klare sig selv og sådan noget - og man kommer længere og længere væk fra at skulle klare sig sammen og blive bedømt ud fra, hvor godt et menneske man er og det tror jeg godt kan kamme over og at man så bare har lyst til at komme væk fra det - altså al den fokus på en" (Gymnasieelev, dreng).

"Og så har man sådan indtil videre levet denne her - dette her individualistiske liv og så endelig ser man chancen for at få noget fællesskab. Det er måske det, der lidt trækker og det er derfor; det måske kan være lidt svært at sige nej. Så det er igen om at så bare holde fast ved sine værdier og sige: Det her; det er ikke noget for mig. Jeg sætter mig ned ved siden af og ryger en cigaret, men det er svært" (Gymnasieelev, pige).

"Man vil jo gerne høre til et sted, i en gruppe eller sådan og så har man også noget at være fælles om og nogen at holde sammen med - det betyder meget for mig" (Elev på Produktionsskole, pige).

Det fremgår ligeledes tydeligt af de unges udsagn, at både alkohol og det at tage stoffer er vigtige elementer i de unges bestræbelser på at skabe deres egen identitet.

"Måske går det at beruse sig mere ud på at vise de andre, hvilket individ man er frem for bare at slippe væk fra dagligdagen. Det hører jo også med til, at der er større fokus på individet, at man så skal vise hvor stærk man er" (Gymnasieelev, dreng).

"Med stoffer og deres forskellige virkninger kan man fokusere meget på sig selv og meget på ens egen personlige oplevelse, det er lige som den man dyrker og viser" (Handelsskoleelev, dreng).

De unge er generelt udmærket klar over farerne ved både at tage stoffer og drikke for meget alkohol, men deres nødvendighed/trang til at skabe deres egen identitet er ganske enkel for stor. Det hænger igen sammen med aftraditionaliseringen og dermed en

familieorden, hvor de unge ikke i samme grad som tidligere kan definere sig selv ud fra den familie, de er vokset op i. Identitet, mening og personlige venskabsrelationer /fællesskab udspringer ikke som tidligere af en given sociallivsverden, men bliver det enkelte menneskes eget projekt. A. Giddens kalder det et refleksivt projekt, fordi det er noget man må gøre sig fortjent til og hvor det præstationsprincip, der ellers kendetegner samfundets økonomiske sfære, træder ind i intime mellem menneskelige relationer.

LITTERATUR

Ole Warming, 2002
Gundelach og Riis, 1992
I. Juul, 1996
Arendt, 2002
Niels Ulrik Sørensen, 2002

SPØRGSMÅL

1. Hvilken rolle spiller fællesskab for den unge i dag, og hvad betyder dette for alkoholkulturen?
2. Hvilket forhold er der mellem den stigende individualisering og behovet for fællesskaber?

RINGSTEDFORSØGET

"Når alle de andre drikker helt vildt, så må jeg også gøre det". Tænker de unge sådan? Hvad er myte og realitet, når vi taler om unges risikoadfærd? Er de unges forestillinger om andre unge overdrevne eller i overensstemmelse med realiteterne?

Det stort anlagte Ringstedforsøg af Flemming Balvig, Lars Holmberg & Anne-Stina Sørensen giver nogle af svarene. Ringstedprojektet har undersøgt sammenhængen mellem de 11-24-åriges livsstil og forbrug af rusmidler legale såvel som illegale. Ringsted er valgt, fordi den er en såkaldt gennemsnitskommune, hvilket gør det muligt at sige noget generelt om unges forestillinger og faktiske adfærd. Metoden bag undersøgelsen er bredepektret og består både af spørgeskemaer indsamlet fra 18 skoler, interviews, analyser af statistisk materiale og deltagelse i f.eks. festmiljøet i Ringsted.

(Kilde: www.ringstedprojektet.dk)

Fakta om de 11-24-åriges risikoadfærd i forhold til alkohol er, at 87 % af de unge har prøvet at drikke alkohol. 25 % af de unge drikker sig fulde mindst én gang om måneden. Hvor meget alkohol, der konsumeres, afhænger af, dels hvor meget forældre og venner drikker, og dels om hvilke forestillinger de unge har om, hvor meget der drikkes blandt unge

SPØRGSMÅL

1. Hvad dokumenterer tallene om de unges faktiske risikoadfærd og de unges forestillinger om risikoadfærden hos vennerne, hos jævnaldrende i Ringsted og hos jævnaldrende i København?
2. Hvad er efter din mening forklaringen på forskellene mellem den faktiske risikoadfærd og forestillingerne om andre unges adfærd?
3. Hvorfor er det netop de unge i København, som de unge i Ringsted tillægger den største risikoadfærd?
4. Hvilken betydning tillægger du tallene, når gruppen der undersøges er mellem 11 og 24 år? Ville man være kommet frem til et andet resultat, hvis det kun var unge mellem 20-24 år, der deltog?
5. Dilemma: Du tænker, at de andre drikker helt vildt. Hvad gør du?
Begrund dit svar.
  - a) Drikker mere
  - b) Drikker det, som du har besluttet dig for
  - c) Lader som om, du er mere beruset end du i virkeligheden er
  - d) Andet

	Den faktiske andel...	Så mange af vennerne tror de..	Så mange af deres jævnaldrende i Ringsted tror de...	Så mange af deres jævnaldrende i København tror de...
...ryger dagligt	20%	24%	41%	51%
...drikker sig fulde mindst en gang om måneden	25%	38%	51%	59%
...har prøvet hash	28%	21%	32%	45%
...har prøvet amfetamin	9%	5%	15%	26%
...har prøvet kokain	5%	4%	13%	25%
...har prøvet ecstasy	3%	4%	18%	32%

	2002	2004
Ryger dagligt	20,3%	17,6%
Drikker sig fulde mindst en gang om måneden	24,7%	20,5%
Røget hash seneste år	16,6%	13,7%
Brugt amfetamin seneste år	8,7%	8,1%
Brugt kokain seneste år	3,3%	3,3%
Brugt ecstasy seneste år	1,6%	1,3%
Slået eller tævet andre seneste år	14,0%	12,5%
Konflikt med politiet pga. Straffelovsovertrædelse(r) seneste år	2,3%	2,0%
Mindst en af ovennævnte former for risikoadfærd	46,6%	41,1%

generelt. Især forestillingerne har stor betydning for, hvor meget der drikkes.

(Kilde: crimprev.dk)

der også myterne om, at de unge i dag tager større risici bl.a. i forhold til rygning, indtagelse af rusmidler og voldelig adfærd.

Ud over myterne om, at vennerne og andre jævnaldrende drikker meget mere end tilfældet er, findes

Men hvad er realitet og virkelighed, når tallene fra Ringstedforsøget inddrages?

SPØRGSMALE

1. Hvad dokumenterer tallene om udviklingen i de 11-24-åriges risikoadfærd?
2. Hvad kan være forklaringen på ændringerne?
3. Kan du genkende nogle af de samme forandringer i de unges risikoadfærd, hvor du færdes?
4. Dilemma: Du ved nu, hvordan de unges faktiske risikoadfærd er. Hvordan forholder du dig til det?
  - a) Fortsætter uændret med din risikoadfærd
  - b) Tager din egen risikoadfærd op til revision
  - c) Ændrer din risikoadfærd med det samme
  - d) Andet. Begrund dit svar. Diskuter nogle af de unges udsagn. Kan I genkende nogle af deres udsagn?
5. Hvilke fritidsfællesskaber kender I af egen erfaring, hvor der af forskellige grunde ikke drikkes?

RISIKOVILLIGHED

Sociologer taler i dag om at det moderne samfund er præget af risici. Den tyske sociolog Ulrich Bech taler ligefrem om risikosamfundet.⁴ Risiko er tit på dagsordenen i medierne. Den ene dag er det farligt at spise kød, den næste dag at bruge shampoo med stoffet MG. Det paradoksale er, at det er samfundet selv, der både definerer og skaber de nye risici.

I artiklen "Det risikable liv" af Thomas Breck bliver risikobegrebet diskuteret. I artiklen påvises det, at de samme risici opfattes forskelligt fra individ til individ og fra kultur og til kultur.⁵ Det svenske samfund ser f.eks. alvorligere på risici ved indtagelsen af alkohol end danskerne. Hvordan risici opleves af det enkelte individ er straks mere kompliceret. Alt tyder dog på, at en risiko med en lille sandsynlighed, men en alvorlig konsekvens opleves værre end det modsatte. En begivenhed som 11. september 2001 opfattes langt stærkere end en række katastrofer med det samme antal dræbte over flere år. Mennesket er tilsyneladende ikke særlig god til at forstå sammenhængen mellem sandsynlighed og risici – og dermed at lave konsekvensberegninger.

Hvordan er det så med de unge? Hvilke risici ser de? Hvordan kan man forklare deres risikovillighed i forhold til alkohol?

Kevin Mogensen forklarer i artiklen "Unge mænds krops- og trafikrisiko", hvad der karakteriserer unge mænds, og især udsatte unge mænds, forhold til risici i trafikken. De unge mænds trafikrisici kan formentlig også anvendes til at forstå den samme gruppes forhold til alkohol og risici. Kevin Mogensen skriver om unge mænds forhold til risiko: "Risiko bliver en form for social kapital, der sammen med penge udgør de unge mænds generelle værdiorientering i modsætning

til samfundets investering i uddannelse".⁶

Ifølge Kevin Mogensen er risikohandlinger forudsætningen for at opnå SOCIAL KAPITAL. Kevin Mogensen skriver endvidere om risikovilligheden, at chancen "for at vinde sig selv, få indblik i egne følelser og egenskaber og vinde social status i fællesskabet vejer højere end risikoen ved at sætte livet på spil. De unge mænds risikohandlinger skal netop ikke forstås alene som risikohandlinger, men langt bedre anskues som kapitalhandlinger. Handlinger, der udløser social kapital i form af social status, position og relationer".⁷ Gevinsten i form af social kapital kan forklare RISIKOVILLIGHEDEN, der er høj. Formentlig gør det samme sig gældende i forhold til udsatte mænds risikovillighed i forhold til alkohol. Her kan risikovilligheden også være forudsætningen for at høste social kapital.

Kevin Mogensen har fokus på de udsatte unge mænds risikovillighed, men gælder det samme også for de velfungerende unge?

"De skylder mere øl og spiritus ned end deres jævnaldrende i andre lande. Kosten er mere usund og forkert end tidligere. Og de har ikke tænkt sig at gøre noget ved det".⁸ Sådan står der i artiklen "De usunde teenagere" i Jyllands-Posten 11. maj 2001. I samme artikel citeres Anett Wiingaard, sekretariatschef i GODA, for at sige, at "Mange, typisk velfungerende unge, er villige til at løbe en risiko med deres helbred. De mener, at det giver dem et godt socialt liv, som de ikke kunne få uden f.eks. alkohol". Tilsyneladende er incitamentet til den høje risikovillighed også hos de velfungerende unge at opnå en gevinst – en form for social kapital – der giver et godt socialt liv.

I Politiken den 3. juli 2002 står der: "Han er 18 år. Han drikker i gennemsnit mere end 21 genstande om ugen. Han ryger hash og supplerer hver dag med

4 Artikel af Niels Ulrik Sørensen: Unge i risikosamfundet. Ungdomsforskning nr. 3, oktober 2002

5 Artikel af Thomas Breck: Det risikable samfund i Dialog om det usikre - nye veje i risikokommunikation. Akademisk forlag, 2001

6 Artikel af Kevin Mogensen: Unge mænds krops- og trafikrisiko.

7 Jævnfør anførte artikel af Kevin Mogensen.

8 Artikel i Jyllands-Posten, den 11. maj 2001

flere end 15 cigaretter. Han har højst sandsynligvis været oppe at slås, når han var fuld, måske har han også kørt spirituskørsel, og hans livsstil går ud over hans præstationer i skolen og hans forhold til vennerne”.⁹ I samme artikel refereres til Muld-projektets rapport, der viser en klar sammenhæng mellem de unges festkultur og RISIKOADFÆRD i forhold til bl.a. alkohol. En af konklusionerne i rapporten er, ”at risikoadfærd smitter. Både fra personer i den nærmeste familie og omgangskreds og fra uvane til uvane”. Derudover tegnes der et klart billede af, at de unge der drikker og ryger mest også er dem, der har den højeste risikoadfærd i forhold til at ryge hash og tage stoffer. Risikoadfærden forstærkes af, hvor meget man drikker. Gevinsten i form af det gode sociale liv eller anden form for social kapital opnås ikke på samme måde, når den unge har et stort forbrug af forskellige rusmidler såvel legale og som illegale. Her tyder det på, at de skadelige virkninger er flere end gevinsterne, fordi forbruget får alvorlige konsekvenser både socialt, helbreds- og uddannelsesmæssigt.

⁹ Artikel i Politiken, den 3. juli 2002

SPØRGSMÅL

1. Hvad er risikosamfundet?
2. Hvordan opnås social kapital, og hvad består den i?
3. Hvad er umiddelbart sammenhængen mellem risikohandlinger og muligheden for at opnå social kapital?
4. Hvorfor er unge velfungerende mennesker villige til at løbe en risiko for at opnå gode sociale relationer?
5. Hvorfor smitter risikoadfærd?
6. Hvorfor kan en forstærket risikoadfærd i forhold til alkohol medføre skadelige virkninger?

HVOR RISIKOVILLIG ER DU?

I det følgende er det meningen, at du skal tage stilling til din risikovillighed. Det er ikke altid dumt at tage en risiko, fordi det kan give gevinster, men i nogle situationer kan en risiko få alvorlige konsekvenser. De følgende spørgsmål kan diskuteres i grupper og/eller i klassen:

1. Hvilke risici er du villig til at tage? Prioriter risici.
2. Hvilke risici er positive, hvilke er negative?
3. Hvilke gevinster giver de forskellige risici?
4. Findes der risikofrie områder?
5. Hvordan vurderer du på denne baggrund din egen risikovillighed?

RISIKOVILLIGHED OG ALKOHOL

Hvad sker der med din risikovillighed, når du er beruset?

1. Er man ansvarlig for sine handlinger, hvis man er beruset?
2. Er alkohol en god undskyldning for at gøre, hvad man vil?
3. Hvordan vurderer du selv din risikovillighed, når du er beruset, i forhold til om du har svaret ja eller nej til spørgsmål 1 og 2?

HVAD ER DIN RISIKOADFÆRD?

Hvad er din risikoadfærd i forhold til alkohol?

1. Hvor mange genstande drikker du i gennemsnit om ugen?
2. Ryger du?
3. Anvender du illegale rusmidler (hash mm.)?
4. Hvordan vurderer du din egen risikoadfærd i lyset af undersøgelserne, der siger, at drikker du mere end 14/21 genstande i gennemsnit – henholdsvis kvinder og mænd – og ryger du samt tager illegale rusmidler, så har du en risikoadfærd, der kan gå ud over dine præstationer i skolen, dine sociale relationer og helbred på længere sigt?

DE UNGE SØGER ET STILFULDT KICK

Gymnasieskolen nr. 18, 2004

De unge nordeuropæeres attitude til beruselse har ændret sig i hårdtslående retning. Det gælder ikke alene om at blive fuld, det skal helst ske hurtigt og med stil. Markedet er medskyldigt, fordi hårde stoffer har tvunget de traditionelle alkoholproducenter til handling, siger den britiske forsker Kevin Brain.

Den postmodernistiske drikkeorden har et hedonistisk skær. Hedonisme med stil. Det er resultatet af dagens beruselseskultur blandt engelske og nordeuropæiske unge, der i høj grad er præget af de senere års fremkomst af hårde, kemiske stoffer i nattelivet. Sådan lyder forklaringen fra den britiske forsker - med det, for en universitetsmand, ganske geniale navn - Kevin Brain fra Bradford University.

- Der er i nordeuropæisk historie en lang tradition for at drikke for at blive fuld. Men det ser ud til, at en ny form for forbrug er ved at udvikle sig. Tilgængeligheden til diverse stoffer er større i dag end for en generation siden, og det har medført en hedonistisk og eksperimentel tilgang til druk. Med mange valgmuligheder for de unge, der konstant er på udkig efter bedre måder at opnå en rus på, forklarer mr. Brain. Det skyldes delvis, hvad der med britens akademiske vendinger kaldes overgangen fra industriel til post-industriel alkoholorden.

Produktion, markedsføring og forbrug af alkohol er i dag organiseret omkring et hedonistisk nydelsesprincip, lyder den nærmere forklaring. Der er opstået en ny nattelivsøkonomi gearet fuldstændigt til masseforbrug af alkohol. Bycentre har transformeret sig til 24-timers forbrugsparadiser, og denne nattelivsøkonomi, underholdningsindustrien eller det immaterielle samfund - kært barn har mange navne! - er blevet en økonomisk vækstmotor, der er på vej til at udradere traditionel industri i for eksempel Manchester-området.

- Alkoholindustrien anslås til en værdi af 30 milliarder pund (cirka 330 milliarder kroner) i den britiske økonomi. Dertil kommer omkring en million job direkte i industrien samt en række andre industrier - eksempelvis kebab- og andre fastfood-restauranter - bygget op omkring den, siger Kevin Brain. Da vindrikkeri begyndte at vinde indpas, flyttede alkoholforbruget så at sige hjem til folk. Samtidig opstod med den økonomiske vækst en ny generation af unge med en "drug & club«-kultur - stilfulde unge med masser af penge til underholdning og forbrug. Det har tvunget de traditionelle alkoholproducenter til at tænke i nye baner; designerdrinks, nye typer barer og værtshuse, sofistikeret markedsføring til nye målgrupper - især piger - og en styrket alkoholprocent, som skal gøre det muligt at hamle op med de hårde kemiske stoffer og give en hurtig rus.

- Kulturelt sidder de unge ikke og spytter i glasset i timevis. De vil have korte, mærkbare fix. Derfor konkurrerer alkohol nu med illegale stoffer, først og fremmest ecstasy, som har været den store trussel for alkohol producenterne. Desuden er der opstået, hvad vi kalder »repertoire«-drikkere - unge, der vil have deres kick med en eller anden stil og skifter mellem alle mulige drinks hele tiden. Vi kan se på tallene, at alkoholforbruget for folk under 30 år stiger. Og antallet af 11-15-årige, der bliver fulde ved hver drikkelejlighed, er fordoblet fra 1990 til 2001 (UK). Det betyder, at bymidten i mange byer om aftenen er blevet overtaget af det drikken de folk og har medført en massiv stigning i vold og antisocial opførsel, siger Kevin Brain og tilføjer, at et af problemerne er, at of-fentlig fuldskab i den nordiske og britiske kultur ikke alene accepteres, men nærmest forventes!

Pengene og den forbrugsorienterede tilgang er andre vigtige faktorer i de unges drikkemønstre. Unge mennesker former i dag deres identitet gennem forbrug.

Forbrugisme er for de unge ensbetydende med det søde liv, forbrugsstederne er den nye tids kirker. Alligevel skal der skelnes mellem to forbrugstyper, hvad alkohol angår: Den begrænsede hedonisme og den ubegrænsede.

I den begrænsede model drikker den unge målrettet for at blive fuld, men planlagt og under en vis selvkontrol, for eksempel drikkes der ikke midtugentligt på grund af skolegang. Disse typer kan kaldes puritanere om dagen og hedonister om natten. Problemet er, at denne model let kommer til at skjule konsekvenserne.

I den ubegrænsede model drikkes der også målret-

tet for at blive fuld - livet handler om at blive fuld, som en skoleelev udtaler i en af Kevin Brains undersøgelser i marken. En anden siger, at hvis en drink ikke gør hende beruset, er der ingen grund til at købe den, det vil blot være spild af penge. Og det er denne gruppe, der primært er blevet »offer« for den aggressive og målrettede markedsføring i den post-industrielle kultur.

- Vores mulige reaktioner i fremtiden kunne blandt andet være at sætte produktions-, distributions-, og forbrugsmønstre ind i en bredere social kontekst.

Vi bliver nødt til at forstå disse ændringer og forstå mønstrene i de unges kultur, mener Kevin Brain.

SPØRGSMÅL

1. Begrebet hedonisme forklares i sidste del af denne bog (se p. 106) – hvad betyder begrebet?
2. Hvordan viser if. Brain de unges eksperimentelle og hedonistiske tilgang til druk sig i deres drikkemønstre?
3. Hvad mener han med, at mange unge former deres identitet gennem forbrug, og at de (i den begrænsede model) er puritanere om dagen og hedonister om natten? Kan du genkende dette mønster fra dig selv?

DRIKKEAKTENS SYMBOLSKE OG KULTURELLE BETYDNING

Af Karen Elmeland

Ved et møde i Dansk Selskab for Alkoholforskning holdt ph.d. Karen Elmeland nedenstående tale om drikkeaktens symbolske og kulturelle betydning.

(...) I Danmark findes to typer af drikkeritualer:

1. Overgangsritualet
2. Forbrødringsritualet

Overgangsritualet finder vi som oftest omkring et individuelt statusskift: Runde fødselsdage, confirmation, giftermål, forfremmelser osv. Dette statusskift har traditionelt været anskuet som værende sket i kraft af det sociale - altså nok skiftede personen status, men det var alligevel samfundet, familien el.lign. der blev anskuet som fødselshjælpere. Og heraf fulgte, at centerpersonen i ritualet symbolsk blev underlagt de sociale kræfter dvs. nogen som arrangerede festen for ham eller hende. Denne arrangør har på forhånd designet forløbet og sørger for at føre gæsterne igennem det. Gennem udsmykning af lokaler, mad og drikkevarearrangement signaleres, hvorledes gæsterne bør opføre sig og hvornår. Start- og sluttidspunkt er som oftest forhåndsbestemt. Deltagernes sammensætning er bestemt af deres relationer til centerpersonen - der kan altså være tale om en gruppe af personer, som ikke kender hinanden ret godt indbyrdes.

Imidlertid er der sket en ændring i denne ritualtype. I og med at den amerikanske drøm blev lanceret, blev individets ret til at hylde sig selv også en rettighed. Dvs. at man nu kan kreere drikkesituationer for sig selv, såfremt man mener at have gjort noget, der skal belønnes. En drink når man kommer fra arbejde, en kold øl når man har slået græsplænen osv. Og ser vi på de signaler, der kommer fra reklamebranchen, så tyder noget på, at denne måde at drikke på bliver mere og mere almindelig.

Forbrødringsritualet har ikke til formål at markere ændringer i social status eller livsform - snarere tværtimod - denne ritualtypes formål er at bevare og besegle en allerede eksisterende orden inden for en i forvejen defineret og afgrænset gruppe af personer. Også i forhold til tidsfaktoren er forbrødringsritualets formål radikalt anderledes end overgangsritualet, her er formålet netop at destruere den realtid, der er gået, siden personerne så hinanden sidst. Det produkt/den historie, der er ritualets omdrejningspunkt, bliver først skabt i selve ritualakten - og er altså ikke som i overgangsritualet givet på forhånd. Forbrødringsritualet iværksættes dels for at rense ud, dels for at producere historie - en historie, der skal gøre fællesskabet videre levedygtigt.

I forbrødringsritualet er der ingen personfikseret guide, her fungerer gruppenormerne som øverste ledetråde for adfærden. Indtrædelsestidspunktet kan være bestemt på forhånd - eller det kan opstå spontant og pludseligt, men udtrædelsestidspunktet kan ikke planlægges, det er afhængigt af, hvornår ritualet er fuldbyrdet, dvs. historien skabt og udrensningen foregået. Derfor opfattes forbrødringsritualet i dansk kultur som langt mere problematisk og anarkistisk end overgangsritualet.

Men selvom man nu på denne måde kan afkode drikkeakterne som hørende til den ene eller den anden ritualtype, hvilket faktisk er ret afgørende for vores måde at agere og handle med alkohol på, så er der stadig spørgsmålet omkring selve rusoplevelsen tilbage. Umiddelbart ser de fleste danskere rusen som en tilstand, hvor man først drikker lidt og har en lille promille og så drikker lidt mere og får en større promille. Herudover refererer de fleste danskere til det at være beruset som en form for afslapning og som en tilstand, der ikke skal tages så alvorligt. Men

går man bag om disse påstande, så viser rusen sig at være ikke alene en meget struktureret affære, men bestemt også en tilstand som i højeste grad bør tages alvorligt. Den generelle betragtning er, at rusen er en undskyldning for at gøre visse ting, man ellers ikke gør, jeg vil vove den påstand her, at rusen skal ses som et krav om at gøre ting, man ellers ikke gør.

Individualitet

Ud fra mit datamateriale udgrænsede der sig en særlig struktur, som styrer rusoplevelsen.

Rusens første stadie er defineret gennem dels det kollektive, dels det disciplinerende princip. I overgangsritualet får denne første fase sit udtryk i gæsternes præsentation for hinanden, hvor man bruger fasen til at få gruppen til at føle sig netop som gruppe. Det er altså en aklimatiseringszone, hvor man tager pejling af hinanden og får en fornemmelse af hvilke kollektive regler, der er gældende for denne særlige seance.

I forbrødringsritualet genfindes disse principper, om end de kommer til udtryk på en lidt anden måde. Her er det den enkeltes status i gruppen, der skal genfindes og gendannes. Derfor kan denne fase i forbrødringsritualet også opleves som en regres. Hvis fx gamle soldaterkammerater mødes, så bruges denne fase til "go'da', go'da', hvordan har du haft det siden sidst" - og man genfinder sin gamle rolle i forhold til den bestemte gruppe.

Rusens andet stadie er en løsen op mod det individuelle. I overgangsritualet kommer dette typisk til udtryk som en tiltagende hyldelse til centerpersonen gennem sange og taler. Men også mellem gæsterne sker der noget, samtalerne bliver mere personorienterede og foregår som regel i mindre grupper, hvor også private forhold drages frem og diskuteres. I forbrødringsritualet er denne fase en typisk diskussionsfase. Alt mellem himmel og jord kan diskuteres og det gælder om at meningstilkendegive sig selv.

Adfærden er stadig disciplineret, forstået på den måde, at hele seancen minder om diskussionen. Men står man som ædru person og iagttager denne fase, så vil man opfatte det som dybt go'nat - et ordspil, der mangler hverdagslogik. Og det er denne orientering mod det individuelle fra det kollektive, der gør, at vi føler, hæmningerne begynder at forsvinde. Det er imidlertid ikke hæmninger, der forsvinder, det er blot andre krav, der rejses.

Rusens tredje stadie er defineret igennem dels det individuelle, dels det grænseoverskridende princip. Det overskridende skal her ses som en overskridelse af grænser, der er bundet til hverdagsnormerne - både individets egne hverdagsnormer og det omgivende samfunds. Og i dette stadie kommer forskellen mellem overgangsritualet og forbrødringsritualet nok mest markant til udtryk. I overgangsritualet er den grænseoverskridende handling givet på forhånd: det er transformationen af centerpersonens hidtidige status. Gæsternes egne grænseoverskridende handlinger defineres igennem denne centrale begivenhed og ses ofte kommende til udtryk som sang- og dansehandling eller som opfordring til centerpersonen om at leve op til sin ny status.

I forbrødringsritualet er dette stadie en mulig skueplads for den grænseoverskridende handling, der nødvendigvis må finde sted, inden ritualet kan afsluttes. Hvis historien produceres her, så er handlingen personorienteret og har som oftest rod i et behov for at få rensset ud i følelser eller personsammensætning. Man betror sig, man forbrødrer sig - man får gamle stridigheder frem i lyset, eller en af personerne opfører sig så »forkert«, at vedkommende nok skal regne med aldrig mere at blive inviteret. Eller også er der en person, som foretager sig et eller andet, som bliver til historie. Værtshusejere beretter om pæne mennesker til julefrokost, som stjæler askebægre, potteplanter osv. og sådan kan disse individuelle handlinger være af mere eller mindre uskyldig karakter.

Rusens fjerde stadie er defineret dels af det kollektive, dels det grænseoverskridende princip. I overgangsritualet manifesterer dette sig som regel ved, at man indtager nok et måltid, hjælper fælles til med at rydde op - og herefter forlader festen næsten samtidig. I forbrødringsritualet kan dette stadie have forskellig udformning. Såfremt den grænseoverskridende handling er produceret i fase tre, vil man her synke tilbage og fælles bearbejde det skete, hvorefter gruppen cementeres i en ny orden. Såfremt den historieproducerende aktivitet endnu ikke har fundet sted, så kræves der nu af gruppen, at man fælles gør noget, man ellers ikke gør. Det kan være noget så forholdsvis uskyldigt, som at man bliver længere oppe, end man havde tænkt sig. Man kigger på uret, og alle konstaterer, at det er blevet senere end det skulle, det vil man huske videre hen, det vil blive en del af gruppens historie. Eller det kan være

lidt voldsommere, lidt hærværk på vej hjem fra halbal osv. Jeg skal måske her lige tilføje, at denne type drikkeritual sagtens kan fungere omkring alenedrikkeri. Netop fordi ritualet er historieproducerende, kan rusen her opleves som et rum for at tænke nye og anderledes tanker.

Og bl.a. den norske forsker Willy Petersen pointerer, at når forholdsvis mange forfattere har haft alkoholproblemer, så skyldes det netop blandt andet, at de søger inspirationen i rusen. Hvis vi nu vender os fra denne måde at iscenesætte og opleve vore drikkeakter på, så har vi i dansk kultur også en mere videns-, regulerings- og sundhedsorienteret måde at betragte alkohol på, hvor vi arbejder på at producere noget viden om alkohol, så vi ved hjælp af denne viden kan regulere, behandle og forebygge de skader, som alkoholbrugen også måtte afstedkomme.

SPØRGSMÅL

1. Definer hhv. forbrødringsritualet og overgangsritualet og relater de fester, I selv holder, til de to typer.
2. Gennemgå de fire stadier i rusen og diskuter, hvilke af dem I kan genkende fra jer selv eller fra andre unge, I har iagttaget.

SOCIAL OG KULTUREL OPBRUDSTID

HYPERVÆLGEREN OG LYSTFISKEREN

Professor Birgitte Simonsen fra CeFU (Center for Ungdomsforskning) beskriver to karakteristiske typer af unge, der drikker for meget. Den ene kalder hun for Hypervælgeren, den anden for Lystfiskeren.¹⁰

Birgitte Simonsen beskriver Hypervælgeren Alice således:

"Alice kender I sikkert: Hun er sød og glad, ser rigtig køn ud, hun er sjov og er meget til fest og farver. Hun siger selv, at hun lever mest om natten. Hendes arbejdsmæssige eller uddannelsesmæssige forløb er meget broget. Hun er jo ung i en tid, hvor det indtil for nylig er relativt nemt at få en masse forskellige jobs. Det er relativt nemt - i hvert fald for Alice - at skifte rundt. Hun har faktisk været inde og prøve en ti-femten forskellige uddannelsesforløb eller arbejdsforløb og har også været i et par aktiveringsforløb. Hun er blevet hjulpet og har fået megen vejledning af voksne. Alice er ikke misbruger, og hun opfatter heller ikke sig selv som misbruger. Det er slet ikke en typisk misbrugsprofil. Men Alice har et helt overdrevent forbrug af alt muligt i weekenderne og af og til i meget forlængede weekender, ville enhver tantevoksen sige. Man skal simpelthen næsten have været med for at forstå, hvor omfattende det er. Det er der af og til nogle af de unge, der siger, når vi snakker med dem - og går kvalitativt til værks: "Altså, I ved slet ikke, hvor meget det er, I aner det simpelthen ikke."

For den gruppe der gør som Alice er det en måde at reagere på nogle bestemte livsvilkår på. Hun har helt mistet orienteringen til at finde ud af at blive et sted. Hun går fra det ene til det andet og hver eneste gang, hun går fra noget, så lider hun, på trods af hendes sødhed og glæde og fest og farver. Så

mister hun en lille smule af et eller andet: det var så heller ikke noget. Hun er ikke specielt bogligt orienteret, så det der med en længere uddannelse er ikke noget for hende.

Hendes mønster er meget anderledes end hendes mors som passede et arbejde hun var glad for på en god arbejdsplads i mange, mange år, som ufaglært. Hun levede sit liv andre steder. Det er ikke rigtig nok for Alice. Hun synes hun skal noget mere og hun stiller store krav, også til sine partnere, som ligeledes skifter hyppigt. Det var hypervælgeren, som altså er en reaktionsmåde."

Lystfiskeren Bastian beskriver Birgitte Simonsen således:

"Så har vi Bastian, og jeg har jo kaldt dem A og B for virkelig at slå det skematiske an. Bastian har været inde omkring et gymnasium og har også taget en HF. Karaktererne har ikke været så høje, og det har også været nogle meget farverige år, han har haft i egen selvforståelse og egen selvfortælling. Han har ikke færdiggjort gymnasiet, men har færdiggjort HF med hiv og sving og så har han været lidt inde omkring nogle erhvervsskoler. Og ham kan I finde i statistikkerne.

Det, Bastian rigtig gerne vil, er at tegne. Han tegner godt. Men ikke frapperende godt. Jeg tror ikke, det rigtig bliver til noget med det, men han vil gerne lave tegneserier, og han vil gerne have et kreativt arbejde. Hans forventninger til sit arbejdsliv er, at det skal være meget, meget personligt tilfredsstillende. Og han har valgt eller zoomet sig ind på noget, som faktisk tangerer det umulige at blive. Indimellem sker det dog: der var en i fjernsynet for nylig der kom til Walt Disney og blev cheftegner, og sådan noget er lige Bastian. Og han er ikke alene. Når vi har kaldt

¹⁰ Taler holdt ved GODAs 10-års symposium 2003

ham lystfiskeren så er det, fordi hans arbejdsbegreb er nedsmeltet, eller det er sammensmeltet med et fritidsbegreb om hvad det gode liv er; der er ikke nogen skarpe grænser. Og det er en meget, meget vanskelig situation at være i. Det er meget anstrengende at være Bastian. Og derfor har han naturligvis - fordi han jo er i vores kultur, hvor vi drikker når der er et eller andet, vi er kede af - et højt forbrug af bl.a. alkohol. Bastian er bestemt heller ikke klar over, at han er ude i et eller andet. Måske hvis han virkelig kigger ind i sig selv eller bliver spurgt intenst ind til, kan vi måske få ham til at indrømme, at det måske går lidt hårdt til ind imellem. Men samtidig skal han jo være kunstner, så han skal jo lave de ting. Så han er faktisk på vej ud i et blandingsmisbrug”.

Hvorfor er de blevet sådan? Hvad ligger der bag?
Birgitte Simonsen svarer:

”Kravene de unge stiller, er ikke kun krav til tilværelsen, det er også krav til sig selv. Alt skal være perfekt. Den rigtige uddannelse, det rigtige arbejde, det skal virkelig føles som om det er dig. Vennerne skal være helt rigtige, kæresterne skal være fantastiske osv. Sexlivet skal være fantastisk for det har man jo hørt om fra man var lillebitte, og man har set film hvor folk tilsyneladende havde fuldstændig ekstatiske oplevelser. Man har set det i en meget ung alder, og det blev det så måske ikke helt til, da man selv skulle til at i gang.”

Det er risikosamfundet der ligger bag. Forestillingen om at du kun har dig selv at takke, hvis det går galt. De tårnhøje forventninger til en selv og til ens tilværelse kan være svære at honorere i virkelighedens verden. Men hvad kan man gøre ved det?

Birgitte Simonsen opstiller tre muligheder:

”Jeg ser tre scenarier:

Altså, man kunne indskrænke den statslige forsørgelse. En af grundene til at Alice kan flytte sig så meget er jo at der er et statsligt sikkerhedsnet. Tankegangen skulle så være, at hvis de unge bliver sultne, så skal de nok opføre sig pænere og falde på plads. Det er jeg meget bekymret for, fordi så vidt jeg kan se er der ikke nogen undersøgelser eller andet, der tyder på at fattige unge drikker mindre. Og det kan vi også se internationalt. Så det er ikke sikkert, at den vej virker.

Så er der en anden, beroligende løsning: Det går over, når de bliver ældre. De får familie og ansvar. Det vil jeg også godt sætte spørgsmålstegn ved. Vi ved det ikke. Det kan vi jo ikke vide for vi ser nogle ret nye fænomener med denne ekstreme risikotagen og gåen til yderligheder. Vi ved det ikke. Men så vidt jeg kan se er forældre jo også ramt af de her ting. Alle lever jo i denne her verden. Alle kan jo blive enten turist eller vagabond, og vi er alle sammen spændt for på den måde. De fleste voksne har jo bare fået erhvervet sig et eller andet grundlag, så tingene ikke er så åbne mere, men der sker da også meget i deres liv. Så om det går over kan vi ikke vide.

Så er der den løsning, at hvis de har sådan nogle høje forventninger til sig selv, så må vi jo knuse deres drømme. Vi må se at få dem gjort realistiske. Vi må få dem til at sortere sig selv ind. De skal kende deres plads. Det synes jeg menneskeligt, pædagogisk og socialpolitisk er en svær vej at gå. Men det er de tre veje, der lige umiddelbart er svar på det billede, jeg har tegnet, og som jeg mener er en del af baggrunden for de her vilde byture.”

SPØRGSMÅL

1. Gør rede for de vigtigste forskelle mellem Alice og Bastian og for, hvad de har fælles?
2. Hvorfor kalder forfatteren Bastian for Lystfiskeren, og Alice for Hypervælgeren?
3. Hvad mener du om hendes forslag til løsning på de to unges problemer?

SPØRGSMÅL

1. Hvilken betydning har livsstil i det moderne samfund?
2. Hvilken betydning har valgmulighederne for de stærke unge?
3. Hvilken betydning har valgmulighederne for de udsatte unge?

UNGDOMSKULTURER MED SÆRLIGE PROBLEMER

Dr. phil. Per Schultz Jørgensen beskriver ved GODAs 10-års jubilæum de udsatte unge i et samfund i socialt og kulturelt opbrud.

(...) Vi er alle sammen påvirket af en kultur og en kulturs trends i forskellige retninger, men i ungdomstiden er man det i særlig grad. Og det tror jeg hænger sammen med, at det er blevet et langt mere åbent samfund, hvor ungdomskulturer i dag spiller en kolossal stor rolle for unge. Det hænger sammen med, at vi lever i et socialt og kulturelt opbrud. En række af de gamle normer, der var dér engang for 30-40-50 år siden, de store paraplyer, der hvævede sig over os, en arbejderkultur, middelklassedyder, borgerlig moral, landbokulturen osv., er klappet sammen. Vi står nu meget mere alene eller på herrens mark. Vi er henvist til os selv, henvist til selv at finde en mening med det. Det betyder, at de normer, der lå inde under paraplyen, den tradition, den tilværelsesanvisning, der lå der, ikke er der mere. Den skal man selv finde frem til. Og her bliver livsstil en af vejene. Den hjælper dig til at navigere rundt, og derfor er livsstil af afgørende betydning. Det giver mening, det giver identitet. Det er med til at fortælle mig, hvem jeg er. For det er også sådan, at jeg gennem livsstilen ligner dem, der bærer samme livsstil, som jeg selv gør. Jeg er en af dem, jeg ligner de andre.

Men hele dette åbne samfund: Som Aalbæk-Jensen jo sagde: "Vi er alle sammen lidt på herrens mark." Dette åbne samfund rummer jo også den store risiko, som Birgitte Simonsen også var inde på, nemlig risikoen for ikke at finde frem til et ståsted, eller være udenfor; marginalisering og udstødelse. Så humlen er at finde frem til noget, der giver mening og sammenhæng. Jeg kan ikke komme tilbage til den store paraply, og det er der vel heller ingen af os, der ønsker, men så skal jeg have en mindre, jeg skal have noget, der er mig, et sted, jeg hører til, hvor jeg er forankret. Og de, der ikke finder denne forankring, oplever

udstødelsen eller meningsløsheden. Den moderne kultur, vi lever i, her i 'på-herrens-mark'-samfundet, det er en accelererende kultur. Vi ved det alle sammen. Den er rastløs og hvileløs, tid og sted er ophævet. Jeg kan gøre ting og sager hvor som helst, der er ingen normer, der binder mig, jeg kan gøre, som jeg har lyst til, der peges ingen moralske pegefingre ad mig. Jeg kan overskride det ene og det andet og det tredje. Man er altid på, hvor man end er, i sådan en kompleks verden i ustandselig bevægelse. Finn Skårderud, den norske psykiater, har skrevet en utrolig fin bog om netop denne rastløse, hektiske kultur. Han siger i sin bog "Uro - en rejse i det moderne selv", at vi er grænseløse og nyder mulighederne - og at vi er grænseløse og lider under dem. Og det er netop en understregning af denne utrolige mulighedernes verden, vi er i.

Som Birgitte Simonsen udtrykte det: Som turister færdes vi rundt og tror egentlig, at vi kan tage for os af goderne og varerne, og gør det i en næsten vægtløs tilstand - og uden afgrænsning. Vi lever med denne utrolige dobbelthed - vægtløshedens eufori, og så den grænseløse usikkerhed. For os ældre er det til at leve med - og måske en strålende oplevelse - men for de, der skal finde et ståsted og have en identitet forankret, behøver det ikke at være det. Eller det kan være en grænseløshed, som ender med, at man aldrig finder frem til, hvem man selv er eller skal blive til.

Så børn og unge i dag er langt mere udsatte, for de er nemlig åbne, de er søgende i en verden af mange muligheder. Derfor er de selvfølgelig også en helt åbenlys målgruppe for reklame og marked, og de bliver dagligt konfronteret. De støttes også i langt mindre grad af forældre. De påvirkes enormt af kammeratgruppen. Så det er, kan man sige, de vilkår, der er der nu. De er meget mere sig selv i et meget individualiseret samfund. Det er der, euforien ligger, men det er også der, risikoen ligger.

BINGE DRINKING

Af David J. Hanson

Here we examine the problem of binge drinking, especially among college students. We look at facts and statistics, and describe an effective method to reduce the problem.¹¹

What Is Binge Drinking?

To most people, binge drinking brings to mind a self-destructive and unrestrained drinking bout lasting for at least a couple of days during which time the heavily intoxicated drinker 'drops out' by not working, ignoring responsibilities, squandering money, and engaging in other harmful behaviours such as fighting or risky sex. This view is consistent with that portrayed in dictionary definitions, in literature, in art, and in plays or films such as the classic *Come Back Little Sheeba* and *Lost Weekend* or the recent *Leaving Las Vegas*.

It is also consistent with the usage of physicians and other clinicians. As the editor of the *Journal of Studies on Alcohol* emphasizes, binge describes an extended period of time (typically at least two days) during which time a person repeatedly becomes intoxicated and gives up his or her usual activities and obligations in order to become intoxicated. It is the combination of prolonged use and the giving up of usual activities that forms the core of the clinical definition of binge.¹²

Other researchers have explained that it is counter-productive to brand as pathological the consumption of only five drinks over the course of an evening of eating and socializing. It is clearly inappropriate to equate it with a binge.

A recent Swedish study, for example, defines a binge as the consumption of half a bottle of spirits or two bottles of wine on the same occasion.¹³ Similarly, a study in Italy found that consuming an average of eight drinks a day was considered normal drinking – clearly not bingeing.¹⁴ In the United Kingdom, bingeing is commonly defined as consuming 11 or more drinks on an occasion. But in the United States, some researchers have defined bingeing as consuming five or more drinks on an occasion (an "occasion" can refer to an entire day). And now some have even expanded the definition to include consuming four or more drinks on an occasion by woman.¹⁵

Consider a woman who has two glasses of wine with her leisurely dinner and then sips two more drinks over the course of a four or five hour evening. In the view of most people, such a woman would be acting responsibly. Indeed her blood alcohol content would remain low. It's difficult to imagine that she would even be able to feel the effects of the alcohol. However, some researchers would now define her as a binger!

How useful is such an unrealistic definition? It is very useful if the intent is to inflate the extent of a social problem. And it would please members of the Prohibition Party and the Women's Christian Temperance Union. But it is not very useful if the intent is to accurately describe reality to the average person.

11 Artiklen er fra www2.potsdam.edu/hansondj/Binge-Drinking af professor David J. Hanson

12 Schuckit, Marc A.: The editor respons. *The Journal of Studies on Alcohol*, 1998

13 Hansagi, H., Romelsjo, A., Gerhardsson de Verdier, M., Andereasson, S., and Leifman, A.: Alcohol consumption and stroke mortality. *Stroke*, 1995

14 Farchi, G., Fidanza, F., Mariotti, S., and Menotti, A.: Alcohol and mortality in the Italian rural cohorts of the Seven Countries Study. *International Journal of Epidemiology*, 1995

15 Wechsler, H., Davenport, A., Dowdell, G., Davenport, and Rimm, E. B.: A gender-specific measure of binge drinking among college students. *American Journal of Public Health*, 1995

It is highly unrealistic and inappropriate to apply a prohibitionist definition to describe drinking in the United States today. Perhaps we should define binge drinking as any intoxicated drinking that leads to certain harmful or destructive behaviours. Perhaps we should at least require that a person have a certain minimum level of alcohol in the bloodstream as a prerequisite to be considered a binger. Perhaps we could even require that a person be intoxicated before being labelled a 'binger'. But one thing is certain: the unrealistic definitions being promoted by some researchers are misleading and deceptive at best.

The conclusion is clear: Be very sceptical the next time you hear or read a report about 'binge' drinking. Were the people in question really bingeing? By any reasonable definition, most almost certainly were not.

The Extent of Binge Drinking

While a continuing barrage of newspaper articles, TV shows, and special interest group reports claim that binge drinking among young people is a growing epidemic, the actual fact is quite to the contrary. Binge drinking among young people is clearly declining and it has been doing so for many years.

As seen in this image, 'binge' drinking among high school seniors has declined from 41.2% to 27.9% between 1980 and 2003. That's a drop of almost one-third (32.3%).

Similarly, the proportion of U.S. military personnel who "binge" has also declined significantly, according to six worldwide surveys conducted for the military over a recently-ended 15-year period.¹⁶ 'Binge' drinking is also down among American college students, and

16 Bray, R. M., et al. : Prevention in the military. In: Ammerman, R. T., et al. (Eds.). Prevention and Societal Impact of Drug and Alcohol Abuse. Lawrence Erlbaum, 1999

it has clearly been declining for a number of years. This is clear.

For example, according to a recent study of college drinking by Dr. Henry Wechsler of Harvard University, "binge" drinking has decreased significantly across the country over the four years since his earlier study. His research also found that the proportion of abstainers jumped nearly 22% in that short period of time.¹⁷ These findings are consistent with data collected for the National Institute on Drug Abuse by the Institute for Social Research (ISR) at the University of Michigan. The ISR research found that college "binge" drinking in the United States recently reached the lowest level of the entire 17-year period that its surveys have been conducted. Similarly, it found that the proportion of drinkers has reached an all-time low among college students.¹⁸

Research conducted at colleges across the United States repeatedly since the early 1980s by Drs. David Hanson (State University of New York) and Ruth Engs (Indiana University) has found declines over that time both in the proportion of collegians who drink at a high level and in the proportion who drink any alcohol.

So the facts are clear. 'Binge' drinking is down and abstinence is up among American college students. Yet in spite of this and other overwhelming evidence, the false impression persists that drinking is increasing and that "bingeing continues unabated."

So What's The Harm?

This misperception is dangerous because when young people go off to college falsely thinking that

17 Wechsler, H., Dowdall, G. W., Maenner, G, Gledhill-Hoyt, J. And Lee, H. : Changes in binge drinking and related problems among American college students between 1993 and 1997. Journal of American College Health, 1998

18 Institute for Social Research, University of Michigan, 1999

'everybody' is drinking and bingeing, they are more likely to drink and to 'binge' in order to conform. Correcting this misperception is important because it can empower young people and break the viscous selffulfilling prophesy that helps perpetuate collegiate alcohol abuse.

Individual students almost always believe that most others on campus drink more heavily than they do and the disparity between the perceived and the actual behaviours tends to be quite large. By conducting surveys of actual student behaviour and publicizing the 'results, the extent of heavy drinking can be quickly and significantly reduced.¹⁹ The most carefully assessed such, abuse prevention project on campus has demonstrated a 35% reduction in heavy drinking, a 31% reduction in alcohol-related injuries to self, and a 54% reduction in alcohol-related injuries to others. And similar results have been demonstrated

¹⁹ Perkins, H. W.: College Student Misperceptions of Alcohol and Other Drug Norms among Peers. Newton, Massachusetts. Baer, J. S., and Camey, M. M.: Biases in the perceptions of the consequences of alcohol use among college students. *Journal of Studies on Alcohol*, 1993; Baer, J. S., Stacy, A., and Lattimer, M.: Biases in the perception of drinking norms among college students. *Journal of Studies on Alcohol*, 1991; Hansen, W. B., and Graham, J. W.: Preventing alcohol, marijuana, and cigarette use among adolescents. *Preventive Medicine*, 1991; Perkins, H. W.: Scope of the Problem: Misperceptions of alcohol and drugs. *Catalyst*, 1995

at colleges across the country with this quick and inexpensive approach.²⁰

Too many college students still abuse alcohol. But people who exaggerate the problem and distort its magnitude are actually making the problem worse. If we are to further reduce alcohol abuse and the problems it causes, we have to publicize the actual facts and correct damaging misperceptions. Doing so will empower students to do what they as individuals generally want to do: drink less or not drink at all.

The challenge of correcting dangerous misperceptions about college student drinking is enormous. Many researchers and others have invested interest in inflating the extent of 'binge' drinking and stories of drinking epidemics make dramatic headlines that sell more publications. But scare tactics are actually counter-productive and it turns out that the most effective way to reduce alcohol abuse is simply to tell the truth and make sure that young people understand the facts.

²⁰ Haines, M. P., and Spear, A. F.: Changing the preceptions of the norm: A strategy to decrease binge drinking among college students. *Journal of American College Health*, 1996; Haines, M. : *Social Norms*. Newton, MA: Higher Education Center for Alcohol and Other Drug Prevention, 1996.

SPØRGSMÅL

1. Hvad betyder "binge-drinking"?
2. Mener forfatteren, at de amerikanske college-unge i dag drikker mere eller mindre end tidligere?
3. Hvad mener han kan få unge til at drikke mere end tidligere? Hvordan stemmer det overens med Ringstedforsøget?
4. Kan du genkende dette fænomen?